

Elek Szilvia

Szigorú férfimunka

„How dark, O Lord, are thy decrees“
/„Mily sötétek, Uram, a Te döntéseid“/
(Händel: Jephtha – oratórium, kórus részlet)

A Händel-évforduló alkalmából

Félhomály. A hatalmas, aranyozott, sötétkék csembalónál pislákoló gyertyafény.

Jesu, meine Freude – korál / HWV 480 /

Mit csinál? Tökkelütött barom! Hányszor mondtam már magának, hogy lassabban!? Hát mit gondol, Smith, azért fizetem magát, hogy halálra idegesítsen? Nem a lovardában van, maga gyalázatos, hogy itt galoppozzon nekem! Csak úgy átszökdécsel ezeken a nemes, aranymíves harmóniakon... Hová rohan? Netán bejelentkezett mára valaki hozzánk? A herceg? Ugye nem? Csak a maga passziói... Rohan. Mindig rohan. „Jesu, meine Freude, Jesu – meine Freude“... lassan, érti? Kórus!

Négy szólamban! Méltóságteljes vonulással. „Meine Freude“... Nem, nem, barátom, nem térdre esve meg megalázkodva. Talán látott már engem így az Úrhoz könyörögni? Nem, mi? A jó lutheránus nem csúszik-mászik Istene előtt! Öntudattal, tudja, így kell megállni az Ő színe előtt! Akárhogy is büntet...

Na, játsszon inkább valami mást. Derítse fel kedélyem egy dúrral! Tudja, a régi darabjaim nyomtatott kottáit az elefántcsont berakásos szekreterben találja. De nehogy az amsterdami vegye elő; az az idióta Roger tücsköt-bogarat beleírt, és még csak nem is kérdezett meg engem előtte. A Walsh-félét, azt keresse meg! London, 1733, ez áll rajta. Igyekezzen már, Smith! Ennyi idő alatt akár már én is megkereshettem volna! Megérezem az ujjaim begyével, érzem a hangokat, átsütnek a papírlapokon, át a bőrkötésen, az aranyozott betűkön...

Na, megtalálta? Válasszon már az ég szerelmére, keressen valami olyat közülük, amelyből narancssárga fényre vált végre ez a sötét! Nemes bíborba, tündöklő napsugarakba! Azt akarom! Játsszon! Játsszon!

B-dúr szonáta / HWV 434 /

d-moll szvit / HWV 436 /

Bravó, Smith! Jó ötlet volt magától, hogy azt a szvitet is eljátszotta! D-moll... Milyen lágy is... Mondja, ilyen szentimentális lettem volna? Bevallom,

megríkatott... Vagy csak az emlékek? Tudja, a magamfajta vénember már csak az emlékeiből él. Hogy imádtam a francia muzsikát... Az a finomkodó kellem és báj, az utánozhatatlan. Látja, megpróbáltam én azért! Az a kis Allemande itt az imént... Kecses, érzelmes, törekeny... Ó, be szép is volt....

Hosszú, vékony ujjak, nádszál természet, sápadt, papírvékony bőr. Illékony volt, mint a maga trillái. Persze hogy a franciás zenét francia nőnek írtam! Azt az olasz Gigue-et pedig egy szénhajú, lángszemű olasz lánynak. Az illata, mint a kankaliné... Még most is érzem. Tudja, az milyen? Nem tudja, mi? Smith, maga semmit sem tud még! Hát igen, nők...

Nem akarok rájuk gondolni már. Egy sem volt, akit úgy tudtam volna szeretni, mint a hegedűimet vagy a csembalómat. Egyik sem érdemelte meg. Mondják is a hátam mögött: na, ez a vén medve sohasem nőszült meg, most aztán ülhet itt egyedül a házában.

Sajnálak, mi? Pedig nem vagyok szánni való! És nem vagyok egyedül!

Keressen gyorsan egy olyan darabot, amiben nincsen érzélem, csak értelem! Tudja, a fűgáim! Mennyit is írtam! Micsoda kéjes játék. Fűga... Szív nélkül, nő nélkül. Szigorú férfimunka. Hozza már – a hat fűgát! Érzem, mosolyog! Átjön a levegőn, ha mosolyog! Talán azon, hogy semmi közük a nőkhöz? Na jó. Anna hercegnő. Hisz tudja, neki írtam, de ő csak tanítvány volt. Érti? Csakis tanítvány! Megtalálta? Mutassa, hadd emlékezzek. A kicsi, fehér kezek épp-hogy átérték egy oktávnit. Mutattam neki, hogyan lehet lopva törni a nagy távolságokat, úgy, hogy az észrevétlen maradjon a hallgatók előtt. Nem, nem tudta megcsinálni, a szólamvezetés csak megszakadt mindig. Dühös voltam rá! Megfeddtem! Ilyenkor? Kacagott! Kacagott gyöngyözően, kis kavicsokként csillogtak fogai, barna fürtjeit meg csak könnyedén hátravetette. Én meg... Na, magának természetes, füрге ujjai vannak. Ugye, jól emlékszem? Amikor a Lelenc-ház orgonáján először játszott nekem, igen, előttem van; húsos, tömzsi, de gyors ujjak! Adja ide a kezét, Smith! Hadd győződjek meg róla! Át kell érnie a nónákat is! Igen, ezekkel át fogja érni. Kezdje csak! Játsszon!

a-moll fűga

G-dúr fűga

Látja, Smith, tudtam fűgát írni. Persze, igazuk van azoknak, akik azzal vádolnak, hogy engedékeny vagyok a szerkesztésben. Engedékeny? Vagyis nem következetes. Nálam nem olyan szigorú a regula. Nem úgy, mint annál a lipcsei kántornál – Isten nyugosztalja, hisz néhány éve már elköltözött e világról –, tudja, kire gondolok? Bachra, az idősebbikre.

Hát igen. Ha az ő művészetét összevetem az enyémmel... Az ördög vigye el, mit morgok itt megint!

Hozzon inkább nekem be abból a vörösboros marhasültből, de aztán ki ne csippentse belőle a legjobb falatokat! Észreveszem ám, úgylis! És bort is kérek, megnyithatja valamelyik burgundimat, abból a jóféléből, a walesi herceg ajándékából, amit tegnap hoztattam fel a pincéből. S minekutána illetően felvidultam, vagyis üres lesz a tányérom és poharam, megkérem majd, hogy vezessen át a szomszéd szobába a Rembrandtomhoz! Érezni akarom – ha már nem láthatom – színei fenséges áradását, a formák tökéletes összhangját, a mesteri

tökéletességet! Magamhoz akarom ölelni azt az erőt, ami ebből a festményből sugárzik! És a gazdagságot! Ami az enyém! Siker és gazdagság, látja, Smith? Siker és gazdagság... Ez a zamat valóban páratlan, töltsön magának is! Siker és gazdagság? Mire megy vele az ember?

Nem, hagyjuk csak azt a Rembrandtot, inkább játsszon még valamit! Az igazi sikereimből.

Tudja, melyik volt a kedvenc darabom? Hát magának aztán igazán tudnia kéne! A Messiással nemcsak én kerestem jól! Hát hányszor adták elő nélkülem is, ott a Lelenházban? Legalább 600 fontot hozott maguknak minden egyes előadás! Ugye? Legalább!

Tudom én kívülről, az egész partitúra a fejemben van ám, de amióta a kezem sem a régi...

El kell árulnom magának. Pár hónapja még improvizáltam; oda sem kellett fordulnom az orgona regiszterei felé, emlékezetből tudtam, melyik kallantúnak hol a helye. Házi orgonámon fantáziákat rögtönöztem, a csembalón pedig fúgákat. Egyetlen örömöm ez volt. Hogy a sötétben is boldogultak ujjaim. De nemrég, egyik reggel, miután behúztam a csembaló kopuláját, hogy nekilássak lelkem és szellemem frissítő gyógyírjének, egy szabad rögtönzésnek, egyszer csak azt éreztem, mintha az ujjaim helyett merev fadarabok nőttek volna ki tenyeremből. Mozdíthatatlan, öntudatlan, élettelen, halott kéz, ez volt az én kezem... Érti? A kezem.

Kérem, játsszon! A Messiást. Jó?

Messiás – nyitány

Igen, ez is én voltam. És amaz, a másik, az a roncs, aki itt ül most maga előtt. Bevallhatom már – pedig korábban hogy tiltakoztam, hazugságnak neveztem, kitalációnak, amit rólam terjesztenek –: „a nagy Händel térden állva imádkozik órák hosszat a Szent György-templom hideg márványpadozatán”! Tagadtam, büszkén. Hogy én? Én ilyet soha! Most már miért tagadnám? Az egyetlen hely, ahová még elvitetem magam itthonról, az a templom. A hideg márvány...

A szemem világa... Jesu, meine Freude...

Jesu, meine Freude – korál / HWV 480 /

Smith, köszönöm. Köszönöm, hogy így játszotta. Az imádsághoz idő kell. A vak ember meg különösen lassú. Nekem amúgy már nincs sok hátra. De amennyi még van... Lassan, segítsen térdre, le kell borulnom az Úr előtt. Azt hiszem, többre már nem is vágyom.

d-moll szvit / HWV 428 /

Félhomály. A hatalmas, aranyozott, sötétkék csembalónál pislákoló gyertyafény.

A szöveg és a közte felhangzó zene 2009. ápr. 3-án 19 órától élő előadásban is meghallgatható a HÄNDEL ÜNNEP nyitó hangversenyén, a budapesti Nádor Teremben.

HÄNDEL ÜNNEP

a Nádor Teremben és a BRAVIA Kamarateremben

1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.

2009. április 3–19.

HANGVERSENYEK

2009. április 3. péntek 19:00

ELEK SZILVIA csembalóestje

Szonáták, szvittek, fűgák

2009. április 4. szombat 19:00

BEDNARIK ANASZTÁZIA orgonaestje

Fűgák és orgonaverseny-átiratok

2009. április 5. vasárnap 19:00

CAMERATA BARBORA, KIRÁLY CSABA

Orgonaversenyek és concerto grossók

2009. április 7. kedd 19:30

RÓBERT GYÖRGY blockflöte estje

Szonáták és triószonáták

2009. április 8. szerda 19:30

MUSICA SACRA kórus és kamarazenekar

Operaáriák és oratóriumrészletek

2009. április 11. szombat 15:00

AURA MUSICALE

Purcell & Händel – a két

„Orpheus Britannicus” triószonáta

2009. április 16: csütörtök 19:30

ARCANGELO KAMARAEGYÜTTES

Hegedűszonáták

2009. április 17. péntek 19:30

MUSICA PROFANA

Kantáták és Antifonák

2009. április 18. szombat 19:00

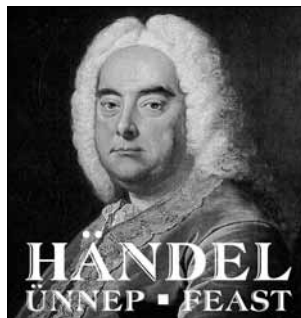
EXCANTO EGYÜTTES

Händel és riválisa, Pepusch kamarazenéje

2009. április 19. vasárnap 19:00

CAMERATA BARBORA, KIRÁLY CSABA

Orgonaversenyek és concerto grossók

VETÍTÉSEK

2009. április 6. hétfő 19:00

GIULIO CAESARE HWV 17

operafilm-vetítés

2009. április 12. vasárnap 14:00

MESSIÁS HWV 56

A BELÉPÉS INGYENES.

2009. április 12. vasárnap 17:00

MESSIÁS HWV 56

A BELÉPÉS INGYENES.

2009. április 14. kedd 19:00

VÍZI ZENE HWV 348-50

Werkfilm, koncert a Temzén (angol)

2009. április 15. szerda 19:00

AGRIPPINA HWV 6

operafilm

ZENETÖRTÉNETI ELŐADÁSOK

2009. április 17. péntek 10:00

VIRÁGH LÁSZLÓ

Händel Itáliában

2009. április 17. péntek 14:00

SOLYMOSI TARI EMŐKE

Händel operái

Bővebb információ:

www.fidelio.hu

www.hangverseny.hu